

1 Wat zijn de voorwaarden voor een echtscheiding?

In één geval is echtscheiding mogelijk zonder tussenkomst van de rechter:

echtscheiding met wederzijdse instemming via een door advocaten medeondertekende, onder de officiële documenten van een notaris bewaarde onderhandse akte.

Frankrijk kent vier vormen van echtscheiding:

echtscheiding met wederzijdse instemming;

echtscheiding op grond van principiële aanvaarding van de ontwrichting van het huwelijk (*divorce accepté*);

echtscheiding wegens duurzame ontwrichting van het huwelijk;

echtscheiding door schuld.

2 Welke echtscheidingsgronden bestaan er?

Er kan voor echtscheiding met wederzijdse instemming via een door advocaten medeondertekende, onder de officiële documenten van een notaris bewaarde onderhandse akte worden gekozen indien beide echtgenoten vinden dat het huwelijk is ontworcht en het eens zijn over alle gevolgen van de echtscheiding. Samen met hun advocaten stellen zij een overeenkomst op die door beide partijen en hun advocaten na een bedenktijd wordt (mede) ondertekend. Hebben zij kinderen, dan moet deze worden meegedeeld dat zij het recht hebben door de rechter te worden gehoord. Als een kind aangeeft dat het wil worden gehoord, moeten de partijen een verzoek om echtscheiding met wederzijdse instemming met tussenkomst van de rechter indienen bij de familierechter (*juge aux affaires familiales*), zodat een hoorzitting met het kind kan plaatsvinden.

Echtgenoten kunnen alleen om echtscheiding met wederzijdse instemming met tussenkomst van de rechter verzoeken als een kind dat over de vereiste intellectuele vermogens beschikt, aangeeft dat het wil worden gehoord en zij beiden vinden dat het huwelijk is ontworcht en het eens zijn over alle gevolgen van de echtscheiding. In dat geval hoeven zij de rechter niet mee te delen waarom zij willen scheiden en kunnen zij ermee volstaan een ontwerpovereenkomst ter goedkeuring over te leggen waarin de gevolgen van de echtscheiding worden beschreven. De rechter zal het verzoek alleen afwijzen als de belangen van de kinderen of van een van de echtgenoten onvoldoende zijn beschermd.

Een *divorce accepté* kan door een van de echtgenoten worden aangevraagd en door de andere worden aanvaard of door beide echtgenoten gezamenlijk worden aangevraagd. Anders dan bij een echtscheiding met wederzijdse instemming zijn de echtgenoten het bij een *divorce accepté* wel eens over de echtscheiding zelf, maar niet over de gevolgen daarvan. Hierover zal de rechter derhalve moeten beslissen.

Echtscheiding wegens duurzame ontwrichting van het huwelijk kan door beide echtgenoten worden aangevraagd als er op de datum van indiening van het echtscheidingsverzoek al minstens twee jaar geen levensgemeenschap (*communauté de vie*) meer bestaat tussen de echtgenoten. Hiervan is er sprake als de echtgenoten niet meer samenwonen en het huwelijk willen beëindigen.

Echtscheiding door schuld kan door een echtgenoot worden aangevraagd op grond van aan de andere echtgenoot toe te schrijven handelingen die grove of herhaalde schendingen van de huwelijksplichten inhouden en verder samenleven ondraaglijk maken.

3 Wat zijn de juridische gevolgen van een echtscheiding als het gaat om:

3.1 de persoonlijke relatie tussen de echtgenoten (bijvoorbeeld de achternaam)?

De verplichting tot trouw, samenwonen en wederzijdse bijstand houdt op te bestaan wanneer de echtscheidingsbeslissing in kracht van gewijsde is gegaan, oftewel niet meer vatbaar is voor beroep.

Beide echtgenoten kunnen dan opnieuw in het huwelijk treden.

Na de echtscheiding verliezen beide echtgenoten het recht om de achternaam van de ex-echtgenoot te gebruiken. Wel mag een echtgenoot met instemming van de ex-echtgenoot, of met toestemming van de rechter, de achternaam van zijn of haar gewezen partner blijven gebruiken als hij of zij kan aantonen dat er een bijzonder belang mee is gemoeid voor hem- of haarzelf of voor de kinderen.

3.2 de verdeling van het vermogen van de echtgenoten?

Een echtscheiding heeft de ontbinding van de huwelijksgoederengemeenschap en, voor zover van toepassing, de verdeling van de huwelijksgoederen tot gevolg.

Een echtscheiding heeft geen gevolgen voor huwelijksvoordelen die tijdens het huwelijk zijn ontstaan, noch voor schenkingen van reeds in bezit zijnde goederen. Huwelijksvoordelen die ontstaan bij de ontbinding van de goederengemeenschap, bij het overlijden van een van de echtgenoten of bij overdrachten mortis causa, vervallen daarentegen van rechtswege bij echtscheiding.

Bij een verzoek om echtscheiding met wederzijdse instemming, al dan niet met tussenkomst van de rechter, wordt de echtscheiding alleen uitgesproken als de echtgenoten overeenstemming hebben bereikt over de vereffening van hun financiële belangen. Bij de overige vormen van echtscheiding kunnen de echtgenoten vooraf afspraken maken over deze vereffening, maar zij zijn daartoe niet verplicht. Doen zij dit niet, dan vindt de vereffening achteraf plaats.

3.3 de minderjarige kinderen uit het huwelijk?

De echtscheiding heeft geen bijzondere gevolgen voor de uitoefening van het ouderlijk gezag, dat bijgevolg in beginsel bij beide ouders blijft berusten. Wel kan de rechter besluiten om het ouderlijk gezag slechts aan een van hen toe te kennen wanneer dit in het belang van het kind is. Hij moet dan voorschriften geven voor de wijze waarop dat gezag moet worden uitgeoefend (gewone verblijfplaats, omgangsrecht enz.).

Beide ouders moeten blijven bijdragen aan het onderhoud en de opvoeding van het kind. Deze bijdrage heeft gewoonlijk de vorm van een toelage die een van de ouders aan de andere uitkeert, maar kan ook bestaan in rechtstreekse betaling van (een deel van) de kosten die ten behoeve van het kind worden gemaakt. Ook kan een gebruiks- en woonrecht worden toegekend.

3.4 de verplichting om alimentatie te betalen aan de andere echtgenoot?

NB: De betaling van alimentatie door de ene echtgenoot aan de andere is een tijdelijke maatregel; alimentatie is slechts verschuldigd totdat de echtscheiding is uitgesproken. Nadat de echtscheiding is uitgesproken, kan de ene echtgenoot van de andere slechts een eenmalige uitkering tot levensonderhoud (*prestation compensatoire*) of schadevergoeding vorderen. De uitkering kan bij een echtscheiding met wederzijdse instemming (met of zonder tussenkomst van de rechter) langs minnelijke weg en in andere gevallen door de rechter worden vastgesteld.

Doel van de *prestation compensatoire* is in voorkomend geval de ongelijkheid te compenseren die door de beëindiging van het huwelijk in de levensomstandigheden van de echtgenoten is ontstaan. De rechter bepaalt de hoogte van de uitkering op basis van de inkomsten en behoeften van elke echtgenoot. Het gaat om een vast bedrag dat in beginsel in de vorm van kapitaal wordt uitgekeerd:

hetzij door betaling van een som geld, onder betalingscondities die door de echtgenoten worden overeengekomen,

hetzij door de overdracht van de eigendom van goederen of de toekenning van een gebruiks- of woonrecht of recht van vruchtgebruik, tijdelijk of voor het leven.

In uitzonderlijke gevallen kan een *prestation compensatoire* de vorm krijgen van een lijfrente, die bij een verandering in de bestaansmiddelen of behoeften van de gewezen echtgenoten neerwaarts kan worden bijgesteld.

Een schadevergoeding kan worden toegekend wanneer de echtscheiding bijzonder ernstige gevolgen voor een gewezen echtgenoot heeft en hij of zij verweerder is in een echtscheidingszaak wegens duurzame ontwrichting van het huwelijk en niet om echtscheiding heeft verzocht, of het verzoek om echtscheiding wordt toegewezen ten nadele van de andere echtgenoot en de schuld voor de echtscheiding volledig bij laatstgenoemde wordt gelegd.

(Zie "Alimentatievorderingen - Frankrijk")

4 Wat betekent "scheiding van tafel en bed" in de praktijk?

De scheiding van tafel en bed (*séparation de corps*) is een wettelijke regeling waardoor bepaalde huwelijksplichten, zoals de plicht om samen te wonen, vervallen maar het huwelijk zelf blijft bestaan. Hertrouwen is dus niet mogelijk en de echtgenoten blijven onderhoudsplichtig jegens elkaar.

5 Wat zijn de gronden voor een "scheiding van tafel en bed"?

De vormen en procedure zijn gelijk aan die voor echtscheiding met tussenkomst van de rechter; scheiding van tafel en bed met wederzijdse instemming zonder tussenkomst van de rechter bestaat niet.

In beginsel kan de echtgenoot tegen wie een vordering tot scheiding van tafel en bed is ingesteld, een tegenvordering tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed instellen, en omgekeerd kan de echtgenoot tegen wie een vordering tot echtscheiding is ingesteld, zelf ook een vordering tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed instellen.

In het geval van een vordering tot echtscheiding wegens duurzame ontwrichting van het huwelijk kan geen tegenvordering tot scheiding van tafel en bed worden ingesteld; alleen een vordering tot echtscheiding is mogelijk.

Wanneer een vordering tot echtscheiding en een vordering tot scheiding van tafel en bed gelijktijdig worden ingesteld, behandelt de rechter eerst de vordering tot echtscheiding. Hij onderzoekt de vordering tot scheiding van tafel en bed alleen als hij beslist de vordering tot echtscheiding niet toe te wijzen.

Wanneer beide vorderingen zijn gebaseerd op schuld van de andere echtgenoot, worden zij gezamenlijk behandeld, en als zij beide worden toegewezen, wordt de echtscheiding uitgesproken op grond van gedeelde schuld.

6 Wat zijn de juridische gevolgen van een "scheiding van tafel en bed"?

Gevolgen van de scheiding van tafel en bed

Bij scheiding van tafel en bed vervalt de plicht om samen te wonen, maar de plicht om elkaar bij te staan, te onderhouden en trouw te zijn, blijft bestaan. Ook mag de vrouw de naam van haar echtgenoot blijven gebruiken, tenzij de rechtbank anders beslist. De onderhoudsplicht houdt in dat de ene echtgenoot de andere mogelijk alimentatie moet betalen als deze laatste behoeftig is. Bij het bepalen van de hoogte van de alimentatie wordt niet gekeken naar de schuldvraag, tenzij de alimentatiegerechtigde echtgenoot ernstig tekort is geschoten in de vervulling van de huwelijksplichten. Als het vermogen van de alimentatieplichtige echtgenoot dit toelaat, kan een periodieke toelage worden vervangen door een eenmalig bedrag.

Een scheiding van tafel en bed brengt net als een echtscheiding ontbinding van de huwelijksgoederengemeenschap en verdeling van de huwelijksgoederen mee.

In geval van overlijden van een van de van tafel en bed gescheiden echtgenoten kan de andere echtgenoot onverminderd aanspraak maken op zijn of haar erfdeel en zijn op hem of haar de wettelijke bepalingen inzake de overlevende echtgenoot van toepassing. Bij een scheiding van tafel en bed met wederzijdse instemming kunnen de echtgenoten in de overeenkomst evenwel afstand doen van hun erfrecht.

Omzetting van scheiding van tafel en bed in echtscheiding

Op een daartoe strekkend verzoek van een van de echtgenoten wordt een scheiding van tafel en bed automatisch omgezet in een echtscheiding wanneer de scheiding van tafel en bed minimaal twee jaar heeft geduurd. De rechter spreekt dan de echtscheiding uit en beslist over de gevolgen ervan. De gronden voor de scheiding van tafel en bed worden de gronden voor de echtscheiding. De schuldvraag kan niet opnieuw worden gesteld.

Voor alle vormen van scheiding van tafel en bed geldt dat de scheiding op verzoek van beide echtgenoten met wederzijdse instemming in een echtscheiding kan worden omgezet. Bij een scheiding van tafel en bed die zelf met wederzijdse instemming is uitgesproken, is wederzijdse instemming geen keuze maar een vereiste voor omzetting in een echtscheiding.

7 Wat betekent "nietigverklaring van het huwelijk" in het huwelijk in de praktijk?

De nietigverklaring van een huwelijk is alleen bij rechterlijke beslissing mogelijk en doet alle gevolgen van het huwelijk met terugwerkende kracht teniet, alsof het nooit heeft bestaan.

Dit is anders dan bij een echtscheiding of een scheiding van tafel en bed, waarvan de gevolgen alleen toekomstige werking hebben.

8 Wat zijn de gronden voor nietigverklaring van het huwelijk?

De gronden voor de nietigverklaring van een huwelijk vallen uiteen in relatieve nietigheidsgronden (wilsgebrek of ontbreken van toestemming van de personen die hun toestemming voor het huwelijk hadden moeten geven) en absolute nietigheidsgronden (niet-naleving van een regel van openbare orde).

Vormen van relatieve nietigheid

Er worden drie gevallen onderscheiden:

vergissing met betrekking tot de persoon of de essentiële eigenschappen van de persoon;

dwang;

ontbreken van toestemming van personen van wie toestemming nodig was.

Een verzoek om nietigverklaring kan alleen door bepaalde personen worden ingediend: de echtgenoot wiens instemming op ongeldige wijze is verkregen of die op het moment van de huwelijksvoltrekking handelingsonbekwaam was, de personen die hun toestemming voor het huwelijk hadden moeten geven en de openbaar aanklager.

Het verzoek is alleen ontvankelijk als het binnen vijf jaar na de datum van de huwelijksvoltrekking (of binnen vijf jaar na de datum waarop de betrokkene de wettelijke leeftijd om een huwelijk aan te gaan heeft bereikt) wordt ingediend.

Vormen van absolute nietigheid

Bij absolute nietigheid gaat het om: geheel ontbreken van instemming, minderjarigheid, bigamie, incest, afwezigheid van een van de echtgenoten bij de huwelijksvoltrekking, onbevoegdheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand en de omstandigheid dat het huwelijk niet in het openbaar is aangegaan.

Het verzoek kan door iedere belanghebbende of de openbaar aanklager worden ingediend, binnen een termijn van dertig jaar na de datum van de huwelijksvoltrekking (of binnen vijf jaar na de datum waarop de betrokkene de wettelijke leeftijd om een huwelijk aan te gaan heeft bereikt).

9 Wat zijn de juridische gevolgen van de nietigverklaring van het huwelijk?

De gevolgen van relatieve nietigheid en absolute nietigheid zijn identiek.

De persoonlijke en vermogensrechtelijke gevolgen van het huwelijk worden tenietgedaan, aangezien het huwelijk wordt geacht nooit te hebben bestaan.

Wanneer bijvoorbeeld een van de echtgenoten is overleden, kan de overlevende echtgenoot geen aanspraak meer maken op een erfdeel.

Een verzachtende omstandigheid in dit verband kan zijn dat een echtgenoot (of beide echtgenoten) op het moment van de huwelijksvoltrekking te goeder trouw was (waren). In dat geval blijft het huwelijk nietig maar wordt het behandeld alsof het slechts is ontbonden (putatief huwelijk). Alle burgerlijke, persoonlijke en vermogensrechtelijke gevolgen van vóór de nietigverklaring blijven dan gehandhaafd.

Ten aanzien van de kinderen heeft de nietigverklaring van het huwelijk van hun ouders geen rechtsgevolgen, en hun situatie is dezelfde als bij een echtscheiding.

10 Bestaan er alternatieve mogelijkheden om problemen die samenhangen met een echtscheiding op te lossen, zonder dat de rechter wordt ingeschakeld?

Een echtscheiding en de gevolgen ervan kunnen worden geregeld via de procedure van echtscheiding met wederzijdse instemming zonder tussenkomst van de rechter. Daarvoor is de inschakeling van twee advocaten en een notaris vereist, maar niet van de rechter, tenzij een kind dat over de vereiste intellectuele vermogens beschikt, aangeeft dat het door de rechter wil worden gehoord.

In alle andere gevallen moet een rechter worden ingeschakeld, maar de partijen kunnen vóór of tijdens de gerechtelijke procedure gebruikmaken van gezinsmediation.

Mediation kan ook door de rechter worden voorgesteld. Als mediator wordt een natuurlijke persoon of vereniging aangewezen die de partijen hoort, hun standpunten vergelijkt en ze helpt bij het zoeken naar een oplossing voor hun geschil.

Wanneer de mediation slaagt, kunnen de partijen hun overeenkomst ter goedkeuring aan de rechter voorleggen of kiezen voor de procedure van echtscheiding met wederzijdse instemming zonder tussenkomst van de rechter.

11 Waar moet het verzoek tot echtscheiding/scheiding van tafel en bed/nietigverklaring van het huwelijk worden ingediend? Aan welke formaliteiten moet worden voldaan en welke documenten moeten bij het verzoek worden gevoegd?

Waar moet het verzoek worden ingediend?

Verzoek om echtscheiding of scheiding van tafel en bed met tussenkomst van de rechter

Het verzoek moet door een advocaat bij de griffie van de arrondissementsrechtbank (*tribunal de grande instance*) worden ingediend.

De territoriaal bevoegde rechtbank is:

de rechtbank van de woonplaats van het gezin;

wanneer de echtgenoten gescheiden wonen en zij het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen, de rechtbank van de woonplaats van de echtgenoot bij wie de minderjarige kinderen wonen;

wanneer de echtgenoten gescheiden wonen en het ouderlijk gezag door slechts een van hen wordt uitgeoefend, de rechtbank van de woonplaats van die echtgenoot;

in de overige gevallen, de rechtbank van de woonplaats van de echtgenoot die niet het initiatief tot het verzoek heeft genomen;

bij gezamenlijke verzoeken kiezen de echtgenoten de rechtbank van de plaats waar een van beide echtgenoten woont.

Verzoek om nietigverklaring

Het verzoek om nietigverklaring van een huwelijk moet worden ingediend bij de arrondissementsrechtbank van de plaats waar de verwerende partij woont.

Dit gebeurt via een door een deurwaarder betekende dagvaarding.

Echtscheiding met wederzijdse instemming via een door advocaten medeondertekende onderhandse akte

De door de partijen en de twee advocaten (mede)ondertekende overeenkomst moet onder de officiële documenten van een in Frankrijk praktiserende notaris worden bewaard.

Welke documenten moet worden overgelegd?

Verzoek om echtscheiding of scheiding van tafel en bed met tussenkomst van de rechter

Bij echtscheidingszaken moeten de echtgenoten alle voor hun identificatie noodzakelijke gegevens verstrekken, evenals de gegevens van hun ziektekostenverzekering en de gegevens van de diensten of organisaties waarvan zij een uitkering, pensioen of andere toeslagen ontvangen.

Wanneer bij de rechter een verzoek om een *prestation compensatoire* wordt ingediend, moeten de echtgenoten een verklaring op erewoord over hun inkomsten, bestaansmiddelen, vermogen en leefomstandigheden overleggen.

Bij een echtscheiding met wederzijdse instemming met tussenkomst van de rechter hoeft het verzoekschrift niet de grond voor de echtscheiding te vermelden.

Wel moet bij het verzoekschrift een door de echtgenoten en hun advoca(a)t(en) gedateerde en ondertekende overeenkomst zijn gevoegd waarin de gevolgen van de echtscheiding worden geregeld, met onder meer, voor zover van toepassing, een staat van vereffening van de

huwelijksgoederengemeenschap (*état liquidatif du régime matrimonial*).

In alle andere gevallen hoeft het verzoekschrift noch de rechtsgrond van het verzoek noch de gronden voor de echtscheiding te vermelden, maar wel, voor zover van toepassing, de voorlopige maatregelen waarom wordt verzocht.

Verzoek om nietigverklaring

Er zijn geen specifieke documenten voorgeschreven, maar degene die het verzoek indient, moet stukken overleggen waaruit blijkt dat de grond(en) die hij of zij aanvoert tot nietigverklaring van het huwelijk kunnen leiden.

12 Kan ik in aanmerking komen voor rechtsbijstand om de kosten van de procedure te dekken?

Volledige of gedeeltelijke rechtsbijstand wordt op verzoek toegekend als aan bepaalde voorwaarden betreffende bestaansmiddelen wordt voldaan (zie "Rechtsbijstand – Frankrijk").

13 Kan beroep worden ingesteld tegen een beslissing over de echtscheiding/scheiding van tafel en bed/nietigverklaring van het huwelijk?

Tegen deze rechterlijke beslissingen kan op de gebruikelijke wijze beroep worden ingesteld.

14 Wat moet ik doen om een door een rechtbank in een andere lidstaat gewezen beslissing over echtscheiding/scheiding van tafel en bed/nietigverklaring van het huwelijk in Nederland te laten erkennen?

Beslissingen over echtscheiding worden automatisch in andere lidstaten erkend; er is geen speciale procedure nodig.

Dat geldt ook voor beslissingen over nietigverklaring van een huwelijk.

15 Tot welk gerecht moet ik mij wenden om bezwaar te maken tegen de erkenning van een door een rechtbank in een andere lidstaat gewezen beslissing over echtscheiding/scheiding van tafel en bed/nietigverklaring van het huwelijk? Welke procedure is in dit geval van toepassing?

Iemand die zich tegen de erkenning van een dergelijke beslissing wil verzetten, kan bij de arrondissementsrechtbank een vordering tot niet-tegenwerpbaarheid van de beslissing (*action en inopposabilité*) instellen. Een beslissing houdende niet-tegenwerpbaarheid verschaft een basis voor verzet tegen een eventueel later verzoek om exequatur van de tegenpartij (d.w.z. een verzoek om een in een andere staat gegeven beslissing uitvoerbaar te verklaren in Frankrijk). Omgekeerd geldt de afwijzing van een dergelijke vordering als een exequatur (toestemming tot uitvoering van de beslissing).

De procedure is dezelfde als bij een vordering tot exequatur.

16 Wat is het toepasselijk recht in een echtscheidingsproces tussen echtgenoten die niet in Nederland wonen of een verschillende nationaliteit hebben?

Krachtens Verordening (EU) nr. 1259/2010 van de Raad van 20 december 2010 tot nauwere samenwerking op het gebied van het toepasselijke recht inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed, kan het recht dat van toepassing is op zaken betreffende echtscheiding of scheiding van tafel en bed door de echtgenoten zelf worden bepaald.

Wanneer de echtgenoten geen rechtskeuze maken, geldt het recht van de staat:

waar de echtgenoten op het tijdstip van aanhangigmaking van de zaak hun gewone verblijfplaats hebben, of, bij gebreke daarvan, waar de echtgenoten hun laatste gewone verblijfplaats hadden, voor zover dat verblijf niet meer dan een jaar voor de aanhangigmaking van de zaak is geëindigd, en mits een van de echtgenoten op het tijdstip van aanhangigmaking nog in die staat verblijft, of, bij gebreke daarvan, waarvan beide echtgenoten op het tijdstip van aanhangigmaking van de zaak onderdaan zijn, of, bij gebreke daarvan, het recht van de staat waar de zaak aanhangig wordt gemaakt.

Wanneer het verzoek betrekking heeft op de omzetting van een scheiding van tafel en bed in een echtscheiding, is het op de echtscheiding toepasselijke recht, bij gebreke van een rechtskeuze, evenwel het recht dat van toepassing was op de scheiding van tafel en bed.

Deze regels gelden ook in geval van echtscheiding met wederzijdse instemming via een door advocaten medeondertekende, onder de officiële documenten van een notaris bewaarde onderhandse akte. De echtgenoten kunnen zich dan echter niet beroepen op het recht van de forumstaat, aangezien de zaak bij geen enkel gerecht aanhangig is gemaakt.

Links

[Website van het ministerie van Justitie](#)

[Website Legifrance](#)

Laatste update: 22/10/2019

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken EJM-contactpunten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. Het EJM en de Commissie aanvaarden geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor informatie of gegevens in dit document of waarnaar in dit document wordt verwezen. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.